

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Факультет психології

«Затверджено»

На засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М. П. Драгоманова
Протокол № 3 від «3» березня 2022р.
Голова Приймальної комісії
_____ Андрущенко В. П.

«Рекомендовано»

Вченою радою факультету психології
Протокол № 8 від «17» лютого 2022р.
Голова Вченої ради
_____ / Булах І.С.
підпис ПІБ

Програма вступного фахового випробування

з «Міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій»
для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства, при вступі на
*навчання для здобуття ступеня **магістра***
на базі здобутого освітнього ступеня бакалавра /
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста

галузь знань **29 Міжнародні відносини**
(шифр, назва)

спеціальність **291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації**
та регіональні студії
(шифр, назва)

Освітньо-наукова програма **Міжнародні комунікації**
(назва)

КИЇВ - 2022

Укладачі програми:

Андрущенко Тетяна Вікторівна, доктор політичних наук, завідувачка кафедри політичної психології та міжнародних відносин, професор кафедри; Ковчина Ірина Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри політичної психології та міжнародних відносин; Жовква Ігор Васильович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політичної психології та міжнародних відносин (Надзвичайний і Повноважний Посол); Зеленін Всеволод Володимирович, кандидат психологічних наук, професор кафедри політичної психології та міжнародних відносин, стейкхолдер; Панченко Маргарита Валеріївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри політичної психології та міжнародних відносин; Сташук Віталій Філімонович – PhD, міжнародна економіка, доцент кафедри політичної психології та міжнародних відносин.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовка фахівців-магістрів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні комунікації» ґрунтується на інтеграції освітніх компонентів, що спрямовані на підготовку компетентного фахівця-науковця, який на високому професійному рівні буде виконувати обов'язки у сфері міжнародної діяльності.

Актуальним у процесі підготовки майбутніх магістрів міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій є дотримання співвідношення теоретичних та практичних освітніх компонентів, а також практичного навчання, що передбачає набуття знань, умінь та навичок і формування компетентностей для якісного виконання функцій у майбутній діяльності.

Сучасна професійна підготовка майбутніх магістрів міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій за ОП «Міжнародні комунікації» другого (магістерського) рівня вищої освіти вимагає сформованості загальних та фахових компетентностей, що забезпечуватиме успішність майбутньої професійної діяльності, професійного думки та наукового мислення, якісної роботи як індивідуально, так і в команді, надасть змогу глибше аналізувати міжнародні ситуації, систему міжнародних комунікацій, визначати актуальність глобальних проблем та вчасно їх висвітлювати.

До програми фахового випробування увійшли питання з наступних освітніх компонентів «Міжнародна інформація», «Міжнародна інформаційна безпека», «Основи наукових досліджень», «Міжнародні інформаційні системи та технології», «Основи світової політики», «Історія країн світу», «Психологія».

Об'єктом оцінювання є структурні компоненти навчальної діяльності, а саме:

- змістовий компонент – знання про об'єкт вивчення (уявлення, поняття, явища тощо, у тому числі про правила міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, засоби їх перетворення, вимоги до результату; складові завдання та послідовність їх виконання як одиниці навчальної діяльності тощо). Обсяг знань визначений навчальними програмами, державними стандартами;
- операційно-організаційний компонент – дії, способи дій (уміння, навички).

**Критерії оцінювання знань абітурієнта на вступному фаховому випробуванні
(ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)**

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>	
		<i>на питання теоретичного змісту</i>	<i>на питання практичного змісту</i>
<i>0-99 бали</i>	<i>Низький</i>	виставляється у разі уривчастості відповідей на запитання або відсутності відповідей на всі тестові завдання співбесіди. Абітурієнт не усвідомлює змісту питань білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання.	у абітурієнта недостатньо розвинуті логічні та аналітичні уміння, уміння узагальнення подій і явищ у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, не орієнтується у проблемах міжнародної інформації
<i>100-139 балів</i>	<i>Задовільний</i>	виставляється при неповній відповіді на зазначені питання. Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування.	абітурієнт проаналізував причини виникнення ситуації, однак не зміг чітко сформулювати методи, шляхи та механізми її вирішення у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, не достатньо компетентний у питаннях міжнародної інформації
<i>140-169 балів</i>	<i>Достатній</i>	виставляється при достатньому рівні обізнаності абітурієнта при відповіді на всі тестові питання. У відповідях па питання білету допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні	питання розгорнуто в цілому правильно, але наявні окремі неточності у визначенні методів розв'язання проблемної ситуації у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій,

		аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета. Абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, знайомство з основною науковою літературою.	компетентний у проблемах міжнародної інформації
170-200 балів	Високий	виставляється при наявності повної, змістової відповіді на всі тестові питання, представлені у варіанті. Абітурієнт демонструє знання матеріалу, його розуміння, логічно викладає відповіді на запитання. При відповіді демонструє знання класичних та сучасних міжнародних теорій, знайомство з літературою з означених питань, визначенні термінів	завдання вирішено правильно, відповідь розгорнута. Абітурієнт показав розвинуті уміння аналізувати, обґрунтовувати, узагальнювати факти у сучасних міжнародних відносинах, суспільних комунікаціях та регіональних студіях, компетентний у проблемах міжнародної інформації

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0 до 99 балів, то дана кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М.П.Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів - здобувачів другого рівня вищої освіти проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань здобувачів другого рівня вищої освіти виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

Питання вступного фахового екзамену зі спеціальності відповідають змісту робочих програм та наповненню освітніх компонентів рівня бакалавр, які виносяться на підсумкову атестацію згідно з ухвалою кафедри політичної психології та міжнародних відносин.

ВСТУП
ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
(рівень «Магістр», 1, 4 роки навчання)

Програма вступного фахового випробування розроблена для майбутніх студентів-магістрів факультету психології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, які готуватимуться за освітньо-професійною програмою «Міжнародні комунікації» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» галузі знань 29 Міжнародні відносини і діє на основі Стандарту вищої освіти України спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» для другого (магістерського) рівня здобувачів вищої освіти, який затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 1003 від 4 серпня 2020 року.

Теоретичними підставами підготовки фахівців спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» за ОП «Міжнародні комунікації» є Конституція України [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text], Закон України від 01.07.2014 р. №1556-VII «Про вищу освіту», поточна редакція 18.03.2020. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>; Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p>; Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. №1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>; Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/vishaosvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/metodichnirekomendaciyi-vo> 12; Національний класифікатор України “Класифікатор професій ДК 003: 2010”. - Режим доступу: <http://www.dk003.com>. Міжнародна стандартна класифікація освіти (МСКО) [https://ivet.edu.ua/index.php/component/seoglossary/1-glosarij/%D0%9C], Довідник користувача Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) [file:///C:/Users/HP/Desktop/%D0BB.pdf], Рекомендації Проекту Тюнінг «Гармонізація освітніх структур у Європі: Внесок університетів у Болонський процес» [https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf], Педагогічна Конституція Європи [https://npu.edu.ua/en/?view=article&id=2284:l-r526&catid=247].

Практичними підставами розробки та впровадження освітньої Програми «Міжнародні комунікації» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» є Стандарт вищої освіти України. Рівень вищої освіти – Другий (магістерський) рівень. Ступінь

вищої освіти – Магістр. Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини». Спеціальність – 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» [<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/08/05/291-mvskrs-magistr.pdf>]; «Національний класифікатор України: Класифікація видів економічної діяльності. ДК 009:210», Держспоживстандарту України, наказ № 457 від 11.10.2010 у редакції від 24.02.2020 р. [<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>]; Класифікатор професій ДК 003:210, затверджений наказом №327 Держспоживстандартом України від 28.07.2010, редакція від 25.10.2021 [<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>]; Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджений наказом № 557 Міністерства праці та соціальної політики України 26.11.2008, випуск 90, поточна редакція [<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0557203-08#Text>].

Унікальність підготовки магістрів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» за ОП «Міжнародні комунікації» полягає в опануванні здобувачами вищої освіти компетентностей із урахуванням психологічної складової.

У 2020 році був опублікований Стандарт вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» згідно наказу Міністерства освіти і науки України № 1003 від 04 серпня 2020 року. Згідно даного Стандарту виникла потреба переосмислити індивідуальну траєкторію професійної підготовки фахівців спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» за ОП «Міжнародні комунікації», формування їх компетентностей на рівні другого (магістерського) ступеня.

Метою підготовки студентів-магістрів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» за освітньо-професійною програмою «Міжнародні комунікації» є підвищення доступності якісної вищої освіти для всіх громадян України, осіб без громадянства та іноземних громадян відповідно до вимог сталого розвитку суспільства та його економіки, модернізація структури, змісту та організації освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» на засадах компетентнісного підходу, створення та забезпечення для молоді можливостей щодо реалізації різноманітних освітніх моделей, ефективних для реалізації індивідуальної траєкторії професійної підготовки здобувача вищої освіти, підвищення якості вищої освіти у її динаміці на інноваційних засадах, доступності та безперервності освіти особистості протягом усього життя. Вона забезпечує підготовку висококваліфікованих та компетентних фахівців для різних галузей освіти та науки, культури та мистецтва, виробництва та сфери обслуговування, зокрема, галузі 29 «Міжнародні відносини», професіонали якої повинні бути адаптовані до ринкових і демократичних перетворень, здатних працювати в інформаційному суспільстві, глобальному світовому просторі, вміти досягати взаєморозуміння на засадах міжнародної

комунікації, також контактів між людьми держав світу, бути бажаними членами європейської і світової спільноти і одночасно патріотами своєї країни – України, підтримуючи інтереси власної країни на всіх міжнародних рівнях.

На підставі отриманої здобувачем вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» професійної інформації (знання, уміння та навички) за ОП «Міжнародні комунікації» магістри мають завдання сформувати компетентності у сфері міжнародних комунікацій галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» другого (магістерського) рівня вищої освіти, здатних до наукових досліджень і для практичного виконання фахових функцій та вирішення спеціалізованих задач із аналітичної, практичної, дослідницької, форм роботи.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ З ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ **Теорія та історія міжнародних відносин, суспільних комунікацій** **та регіональних студій** **(теоретичний блок)**

Характеристика ключових країн регіонів і субрегіонів світу (країни Європи, Америки, країни Азії, країни Африки, країни Австралії та Океанії). Предмет вивчення дисципліни «Історія міжнародних відносин», її актуальність та завдання. Поняття «Міжнародні відносини». Об'єкт і суб'єкт міжнародних відносин. Світова політика: поняття та ознаки. Співвідношення понять «міжнародні відносини», «світова політика» та «міжнародна політика».

Форми та способи взаємодії держав світу в міжнародному просторі. Визначення «територія» та «демілітаризація території», розкрити процеси її здійснення. Діяльність та правовий статус Ради національної безпеки і оборони України (РНБО). Особливості обрання членів ООН. Визначення понять «нація» та «національний інтерес» відповідно до словникового та нормативного наповнення. Визначення понять «вимушені переселенці», «трудова мігранти», «біженці» та особливості правового статусу цих категорій. Політико-правовий аналіз Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Поняття «Міжнародний договір» та порядок, процеси його укладання. Поняття «правонаступництво» в міжнародних відносинах. Відшкодування шкоди в міжнародних відносинах. Політологічний та міжнародно-правовий аналіз Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 р. Поняття «інтерв'ю», «прес-конференція», презентація, брифінг як способи взаємодії влади з громадськістю (можна через приклад). Особливості гуманітарної діяльності в міжнародних відносинах. Понятійний апарат наукового дослідження галузі 29 «Міжнародні відносини».

Технологічний блок

Погляди на сутність інформації. Поширення інформації. Виникнення інформації. Утворення Міжнародної федерації з обробки інформації (ІФП). Технічні комітети IFIP (ІФП-укр). Проблема «багатовекторності» у зовнішній політиці України. Геостратегічні напрями діяльності України із сусідніми державами. Воєнно-політична геостратегія України в нових сучасних реаліях.

Поняття «міжнародної інформаційної безпеки» в сучасному постіндустріальному суспільстві. Ризики і загрози в інформаційному суспільстві, їх проекція на військову сферу. Сучасні інформаційні технології та їх вплив на потенційні глобальні конфлікти. Інформатизація та глобалізація як виклики для міжнародного співтовариства. Позиція міжнародних організацій (ООН й інших) щодо проблем міжнародної інформаційної безпеки. Міжнародне право і питання міжнародної інформаційної безпеки.

Міжнародна інформація як частина існування держави. Місце міжнародної інформації у різних державах світу. Відношення до міжнародної інформації у державах світу. Міжнародна інформація і політика. Значення міжнародної інформації в світовій історії. Інформаційні війни між державами світу. Правила безпеки в інформаційному полі: досвід провідних держав світу. Технології інформаційних війн у доцифрову епоху. Технології інформаційних війн у цифрову епоху. Дипломатія та інформаційна безпека. Захист дипломатичної інформації.

Література

1. Gusak T. Modern English Grammar in Practice – Kyiv: ІНКОС, 2002 – 308 с.
2. Hartley B., Viney P. Streamline English. – London: Oxford University press, 1996. – 83 p.
3. <http://www.nplu.ua> – Національна парламентська бібліотека України; <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. Вернадського; <http://www.pidruchniki.ws> – Українські підручники для ВНЗ тощо.
4. Karaban V.I., Chernovaty L.M. Practical grammar of English. – Vinnytsia: Dictum Factum, 2005. – 275 p.
5. Library of Congress : <https://www.loc.gov/>
6. Англійська мова для міжнародних відносин / English for International Relations : навч. посіб. для студентів вищ. навч. заклад. / Дмитро Турчин. – 3-є вид., перероб. і доп. – Вінниця : Нова Книга, 2018. – 256 с. : іл.
7. Англійська мова. Комунікативний аспект. / За ред. Мисик Л.В. – К.: Атіка, 2000. – 368 с.

8. Андрущенко, В.П. Світанок Європи. Проблема формування нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття [Текст] : [монографія] / В. Андрущенко. - [2-ге вид.]. - Київ : Леся, 2012. - 727 с.
9. Буракова О.В. Граматика сучасної англійської мови. – Львів.: Студії, 1995. – 164 с.
- 10.Ващенко І.В. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. / І.В. Ващенко, М.І. Кляп. – К.: Знання, 2013. – 407 с.
- 11.Верба Г.В., Верба Л.Г. Довідник з граматики англійської мови. – К.: Освіта, 1995. – 320с.
- 12.Глобальні проблеми сучасності: підручник/ [кол.авт.], за ред. В.С.Бакірова (голова), А.П.Голікова, О.А.Довгашль, В.А.Пересадько, В.І.Сідорова. – Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2019. – 632 с.
- 13.Горюнова Є. Євроінтеграція: навчальний посібник. К.: Академвидав. 2013. 224 с.
- 14.Гужва Т.Н. Английский язык. Разговорные темы: Для абитуриентов, слушателей курсов, студентов филологических факультетов. 4-е изд. испр. и доп. – К.: Тандем, 1999. – С.8 – 23.
- 15.Данильчук Л. А. Основы имиджа и этикета.— К.: Кондор, 2004.— 234 с
- 16.Інформаційне забезпечення з фонду та депозитарію Університету.
- 17.Іщенко І.В. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. / І.В. Іщенко. – Дніпро: ДНУ, 2016. – 103 с.
- 18.Каушанская В.Л. Сборник упражнений по грамматике английского языка. – М., 2000. – 319 с.
- 19.Качалова К.Н., Израилевич Е.Е. Практическая грамматика английского языка. – М.: Юнвестлист, 2000. – 717 с.
- 20.Квіт С. Масові комунікації : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С. Квіт ; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.". – Київ : Києво-Могилян. акад., 2008. – 206 с.
- 21.Колісніченко Е.В. Основы научных исследований: опорный конспект. – Суми: : Сумський державний університет, 2012. – 83 с.
- 22.Конфліктологія: нав. посіб. / Л.М. Герасіна, М.П. Требін, В.Д. Воднік та ін. – Х: Право, 2012. – 128 с.
- 23.Кудрявцева С. П. Міжнародна інформація: навч. посіб. / С. П. Кудрявцева, В. В. Колос. – К.: Вид. Дім “Слово”, 2005. – 400 с.
- 24.Луцишин Г.І. Конфліктологія та теорія переговорів: навчальний посібник / Г.І. Луцишин. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 200 с.
- 25.Макаренко Є.А., Рижков .М., Ожеван М.А, Кучмій О.П., Фролова О.М. Міжнародна інформаційна безпека: теорія і практика. Підручник. – К.: Центр вільної преси, 2016. – 418 с.
- 26.Макаренко М. (у співавт.) Європейська інтеграція навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури». 2014. 344 с.
- 27.Мальська М. Основы европейской интеграции підручник. К.: «Центр

- учбової літератури». 2015. 320 с.
28. Марцин В.С. Основи наукових досліджень: навч. посібник / В.С. Марцин, Н.Г. Міценко, О.А. Даниленко та ін. – Львів: Ромус-Поліграф, 2002. – 128 с.
29. Матеріали Internet-мережі стосовно систем освіти у різних державах світу.
30. Матеріали Internet-мережі стосовно систем освіти у різних державах світу.
31. Международная информационная безопасность: Теория и практика: В трех томах. Том 1: Учебник для вузов/ Под общ. ред. А.В. Крутских. – 2е изд., доп. – М.: Издательство «Аспект Пресс», 2021. – 384 с.
32. Міністерство закордонних справ України. Офіційний сайт. URL: <https://mfa.gov.ua/>
33. Навчальний посібник / Р. Д. Карамішева, І. Д. Карамішева, Н. В. Мукач, Я. Б. Турчин. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 248 с.
34. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та семінарських занять з навчальної дисципліни "Міжнародна інформація" (галузі знань 0302 "Міжнародні відносини"; освітньо-кваліфікаційний рівень "Бакалавр"; напрям підготовки 6.030202 "Міжнародне право") для студентів I курсу денних факультетів / уклад.: М. П. Требін, І. О. Поліщук, Г. Ю. Васильєв та ін. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. – 53 с.
35. Петрик В. М. Сучасні технології та засоби: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій: навч. посіб. / В. М. Петрик, В. В. Остроухов та ін. – К.: Росава, 2006. – 208 с
36. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика / Г. Г. Почепцов. – К. : Знання, 2006. – 663 с.
37. Представництво Європейського Союзу в Україні. Офіційний сайт. URL: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk
38. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навч. посібник. – Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2007. – 254 с.
39. Сатинова В.Ф. Читаем и говорим о Британии и британцах. – 3-е изд. – Мн.: Выш. шк., 1998. – 155 с.
40. Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт Загальні положення. Київ. Держстандарт України. 2001. Режим доступу: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_3973-2000.pdf. Читання з екрану.
41. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. Посібник. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. – 240 с.
42. Шлях до ТАК: як вести переговори, не здаючи позицій /Роджер

- Фішер, Вільям Юрі, Брюс Петтон. – К.: "Основи", 2016. – 220 с.
43. Юдін О. К. Інформаційна безпека держави: навч. посіб. / О. К. Юдін, В. М. Богуш. – Х.: Консум, 2005. – 576 с.
44. Яхно Т.П. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. / Т.П. Яхно, І.О. Куревіна. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.